

Advocaten als plaatsvervangende rechters

Standpunt van de Orde van Vlaamse Balies

1. De algemene vergadering van de Orde van Vlaamse Balies heeft op 25 januari 2006 de problematiek van de advocaat als plaatsvervangend rechter besproken. Zij moest zich voor een behoud dan wel voor een verwerping of voor een aanpassing van de rol van de advocaat als plaatsvervangend rechter uitspreken. Advocaten kunnen tot op de dag van vandaag als plaatsvervangende rechters in bepaalde gevallen als rechter zitting houden en –al dan niet samen met beroepsmagistraten- vonnissen maken. Velen vinden dat dit eigenlijk niet kan, of dat dit hoogstens in uitzonderlijke gevallen kan.

2. De Orde van Vlaamse Balies meent dat een louter behoud van het systeem niet meer door de beugel kan. In het bestaande systeem, nl. waarbij justitie op structurele wijze beroep doet op advocaten plaatsvervangende rechters, wordt justitie door de advocaat als plaatsvervangend rechter onderhouden en wordt justitie in een slecht functioneren gevoed. De Orde van Vlaamse Balies kant zich nadrukkelijk tegen het gebruik van advocaten als plaatsvervangende rechters als een structureel onderdeel van de rechtsprekende functie. De Orde van Vlaamse Balies zet zich dan ook tegen die structurele rol af en voelt zich gesterkt door het standpunt dat het Arbitragehof in het arrest van 3 maart 1999 innam. In dat arrest beklemtoonde het Arbitragehof dat de inzet van advocaten plaatsvervangende raadsheren in aanvullende kamers met het oog op het wegwerken van de gerechtelijke achterstand bij de hoven van beroep, hoogstens als een tijdelijke maatregel kon worden gedoogd. Van tijdelijkheid is thans, jaren later geen sprake meer.

Meer nog, recente wetswijzigingen en op stapel staande wetswijzigingen tonen nadrukkelijk aan dat de wetgever de advocaat als plaatsvervangend rechter een structurele aanwezigheid in de rechterlijke organisatie toevertrouwt. Het volstaat hier te verwijzen naar de wet van 13 april 2005 tot wijziging van diverse wettelijke bepalingen met betrekking tot het strafrecht en de strafrechtspleging, teneinde de gerechtelijke achterstand weg te werken (*B.S.* 3 mei 2005) en artikel 30 van het wetsontwerp houdende oprichting strafuitvoeringsrechtbanken, *Parl. St.* Kamer 2004-2005, nr. 1960/001). De bedoeling is duidelijk: de wetgever wenst dat justitie structureel een beroep op advocaten als plaatsvervangende rechters kan blijven doen.

Die rol wil en kan de advocatuur niet op zich nemen.

4. Om het hoofd aan de gerechtelijke achterstand te bieden dienen geen advocaten als plaatsvervangende rechters te worden ingeschakeld doch dient de overheid de afwijzing door de advocatuur van een structurele inschakeling als plaatsvervangende rechters op te vangen door een uitbreiding van het magistratenkorps.

5. In dezelfde structurele optiek komt het aan de overheid toe – en niet aan de advocatuur – om het hoofd te bieden aan de vlotte organisatie van de werking van de hoven en rechtbanken. In dat opzicht moet het beroep dat klassiek op advocaten wordt gedaan om magistraten die om een of andere reden verhinderd zijn om te zetelen, door een pool van toegevoegde rechters worden vervangen. Een professionele en performante justitie moet een goed georganiseerd personeelsbeleid hebben. Om de normale en organisatorisch te verwachten afwezigheden (verloven, medische behandelingen, etc.) op te vangen, kan op de advocaat als plaatsvervangend rechter geen beroep meer worden gedaan. Die organisatorische opvolging dient de overheid zelf, met een pool van toegevoegde rechters, te verzekeren.

6. De advocaat kan in specifieke omstandigheden nog als plaatsvervangend rechter zetelen. De advocatuur kan enkel haar medewerking verlenen aan voor een systeem van benoemde plaatsvervangende rechters waarop hooguit occasioneel een beroep kan worden gedaan, louter om een rechtscollega uit de nood te helpen. Die ondergeschikte rol kan enkel worden gespeeld voor de gevallen waarbij de pool van toegevoegde rechters in acute omstandigheden niet onmiddellijk een antwoord kan bieden en daardoor de continuïteit van de openbare dienst in het gedrang zou komen indien aan de voorliggende nood niet onmiddellijk zou worden verholpen. Het gaat hier dus om zeer uitzonderlijke situaties die van die aard zijn dat, alle redelijkheid in acht nemend, geen andere optie dan het inschakelen van een advocaat plaatsvervangend rechter bestaat. Men denkt hierbij aan het voorbeeld van een magistraat die op weg naar een zitting in een ongeluk is betrokken waarbij gelet op zijn territoriale verwijdering een toegevoegde rechter uit de o.m. daartoe aangelegde pool nooit binnen een redelijke tijdspanne de zittingszaal zou kunnen bereiken.

7. Tot slot meende de algemene vergadering van de OVB dat de advocaat als benoemd plaatsvervangend rechter, op wie hoogstens een beroep kan worden gedaan om een rechtscollega uit de nood te helpen voor de gevallen waar de pool van toegevoegde rechters geen antwoord biedt, nooit in het gerechtelijk kanton waar hij doorgaans pleit kan zetelen.